

Юридична консультація

Соціальні гарантії переселенців

Відповідно до статті 3 Конституції України «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави».

Згідно зі статтею 21 Конституції України «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними».

Унаслідок окупації Криму Російською Федерацією і масових порушень прав людини на території кримської автономії, злочинної діяльності

сепаратистських та проросійських терористичних організацій у Донецькій та Луганській областях: вбивств, викрадень, катувань, мародерства, грабежів, збройних нападів на військові частини, державні та комунальні установи, а також на приватні помешкання, внаслідок проведення антитерористичної операції українськими силовими структурами у відповідь на злочинні дії терористів і спричинення терористами бойових дій виникла ситуація масової вимушеної міграції з цих територій.

Розглянемо спеціальний правовий механізм для забезпечення прав і свобод вимушених переселенців, гарантування безпеки їх життя та здоров'я і створення рівних умов для реалізації їх прав і законних інтересів.

Як переселенцям з тимчасово окупованої території України або райо-

ну проведення антитерористичної операції підтвердити свій статус?

Урядом прийнято постанову Кабінету Міністрів України «Про облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції» від 1 жовтня 2014 року № 509 (далі – постанова № 509), яка набула чинності з 8 жовтня поточного року.

Постановою №509 передбачено, що на підставі заяви всі дані про прибулих громадян вносяться до Єдиної інформаційної бази даних та видається відповідна довідка встановлено зразка.

Прийняття заяв та видача довідок про взяття на облік можуть здійснюватися в місцях проживання осіб, які переміщуються, працівниками житлово-експлуатаційних організацій або уповноваженими особами, визначеними виконавчими органами сільських і селищних рад, за погодженням з уповноваженим органом. За результатами проведеної роботи працівники житлово-експлуатаційних організацій та уповноважені особи подають щотижня уповноваженому органу звіт.

Довідка, для чого вона потрібна?

Вона стане наріжним каменем для відновлення соціальних виплат, одержання грошової допомоги відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №505 від 1 жовтня 2014 року.

Довідка є документом, який видається громадянам України, іноземцям та особам без громадянства, які постійно проживають на території України і переміщуються з тимчасово окупованої території або району проведення антитерористичної операції.

Для отримання довідки повнолітня особа, яка переміщується, звертається особисто або через законного представника із заявою про взяття на облік, фор-

му якої затверджує Мінсоцполітики, до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у м. Києві держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах (у разі утворення) рад.

Для отримання довідки про взяття на облік неповнолітніх дітей, які переміщуються без батьків або членів сім'ї, заява подається їх опікуном чи піклувальником або законним представником.

Крім того, за наявності підстав названих в абзацах 3-4 п. 2 постанови № 509, заяву можна подати посадовій особі вповноваженого органу, що залучена до роботи регіонального штабу з питань, пов'язаних із соціальним забезпеченням громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції, працівникам житлово-експлуатаційних організацій або уповноваженим, визначеним виконкомом сільських і селищних рад.

Яку інформацію про заявника повинна містити заява про взяття на облік?

Заява про взяття на облік має містити таку інформацію про заявника:

- прізвище, ім'я та по батькові;
- громадянство (підданство);
- дата та місце народження;
- стать;
- відомості про склад сім'ї, у тому числі про неповнолітніх осіб, які прибули разом із заявником;
- відомості про зареєстроване та фактичне місцеперебування;
- адреса, за якою з особою може здійснюватися офіційне листування або вручення офіційної кореспонденції, та контактний номер телефону;
- реєстраційний номер облікової картки платника податків за наяв-

ності інформації (крім фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному органу державної фіскальної служби і мають відмітку в паспорті або які не є громадянами України);

- обставини, що спричинили переміщення з тимчасово окупованої території України та району проведення антитерористичної операції;
- наявність у будь-кого із членів сім'ї у володінні житлового приміщення, розташованого в регіонах інших, ніж тимчасово окупована територія України та райони проведення антитерористичної операції;
- відомості про місце роботи та час, з якого особа там працює;
- відомості про житлові, соціальні, медичні, освітні та інші потреби.

Заявник дає згоду на обробку, використання, зберігання його персональних даних та персональних даних неповнолітніх осіб, які переміщуються разом з ним, відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

Інформація про персональні дані осіб, які переміщуються, може передаватися до агенцій ООН та Міжнародного Комітету Червоного Хреста за згодою заявника.

Разом із заявою про взяття на облік особа, яка переміщується, пред'являє:

- громадянин України – паспорт громадянина України або інший документ, що посвідчує особу;
- іноземець або особа без громадянства – паспортний документ, посвідку на постійне проживання або інший документ, що посвідчує особу.

У разі втрати або викрадення документів, що посвідчують особу, особа,

яка переміщується, повідомляє про це територіальним підрозділам Державної міграційної служби України (далі – ДМС України) за місцем перебування, які в одноденний строк видають тимчасове посвідчення, що підтверджує особу громадянина України, іноземця або особу без громадянства.

У разі подання заяви законним представником особи, яка переміщується, додатково пред'являються:

- документ, що посвідчує особу законного представника;
- документ, що підтверджує повноваження особи як законного представника, крім випадків, коли законними представниками є батьки (усиновлювачі).

З метою обліку осіб, які переміщуються, уповноважений орган веде Єдину інформаційну базу даних про взятих на облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції, держателем якої є Мінсоцполітики, до якої включається інформація про особу, яка переміщується, зазначена у поданій заяві про взяття на облік, а також дата видачі довідки, назва уповноваженого органу, що її видав, та інформація про задоволення заявлених потреб, надані послуги (виплати).

Для ідентифікації в зазначеній базі даних може міститися фотографічне зображення особи, яка переміщується.

У день подання заяви безоплатно видається довідка за відповідною формою, яка роздруковується на папері формату А4 і підписується посадовою особою уповноваженого органу та скріплюється печаткою відповідного уповноваженого органу.

Відомості про неповнолітніх осіб, які переміщуються разом з батьками або членами сім'ї, зазначаються у до-

відці одного із заявників (пункт 6 постанови № 509).

Уповноважені органи ведуть журнал обліку виданих довідок.

Під час видачі довідки посадова особа уповноваженого органу інформує особу, яка переміщується і береться на облік, про можливості розв'язання проблем, пов'язаних із соціальним захистом, зокрема відновлення соціальних виплат, про необхідність відкриття рахунка в уповноваженому банку у разі набуття права на грошову допомогу, надає інформацію про місцезнаходження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

У яких випадках заявнику може бути відмовлено у видачі довідки?

Заявнику може бути відмовлено у видачі довідки, якщо:

1) відсутні обставини, що спричинили переміщення особи з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції;

2) втрачено або викрадено документи, що посвідчують особу, яка переміщується, та підтверджують громадянство України, до їх відновлення (підпункт 1 пункту 8 постанови № 509).

У разі втрати паспорта, слід неодмінно потурбуватися про попереднє одержання в місцевому територіальному підрозділі ДМС України тимчасового посвідчення, яке може замінити паспорт у справі одержання довідки (абзац 4 пункту 4 постанови № 509).

У разі відмови у видачі довідки на вимогу заявника письмово повідомляється про підстави для такої відмови.

У разі зміни місця тимчасового перебування заявник звертається за видачею довідки до іншого уповноваженого органу, а раніше видана довідка вилучається, про що вносяться відповідні змі-

ни до Єдиної інформаційної бази даних про взятих на облік осіб, які переміщуються з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції.

У разі втрати або псування довідки уповноважений орган замість неї видає дублікат на підставі заяви особи, якій видавалася довідка.

Порядок здійснення обміну інформацією між уповноваженими органами та територіальними підрозділами ДМС України, Державної фіскальної служби України, регіональними штабами, центрами зайнятості Державної служби зайнятості, органами Пенсійного фонду України та іншими заінтересованими органами виконавчої влади затверджується Мінсоцполітики.

Обмін інформацією про осіб, які переміщуються, здійснюється з дотриманням вимог законодавства про інформацію та законодавства про захист персональних даних.

Відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» заявник дає згоду на обробку, використання, зберігання його персональних даних та персональних даних неповнолітніх осіб, які переміщуються разом з ним.

Щомісячну адресну допомогу в грошовій формі для покриття витрат на проживання. Передусім на оплату праці житлово-комунальних послуг (електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати, вивезення побутового сміття та рідких нечистот).

Як отримати допомогу?

Грошова допомога надається з дня звернення за її призначенням та виплачується терміном не більше ніж 6 місяців.

Розмір допомоги:

- для непрацездатних осіб (пенсіонери, інваліди, діти) – 884 гривні на одну особу (члена сім'ї);

- для працездатних осіб – 442 гривні на одну особу (члена сім'ї).

Загальна сума допомоги на сім'ю не може перевищувати 2 400 гривень.

Якщо у складі сім'ї, якій призначено грошову допомогу, є особи працездатного віку, які не працевлаштувалися, у тому числі за сприянням державної служби зайнятості, або перебувають в трудових відносинах з роботодавцями на тимчасово окупованій території України чи в районах проведення антитерористичної операції, але фактично не працюють, протягом двох місяців з дня призначення виплати грошової допомоги, її розмір для працездатних членів сім'ї на наступні два місяці зменшується на 50 відсотків, а на наступний період – припиняється.

Що може стати перепорою для призначення допомоги?

Такі перепони перелічені в п. 6 постанови № 505:

- будь-хто з членів сім'ї має у володінні житлове приміщення, розташоване в регіонах, інших ніж тимчасово окупована територія України та райони проведення антитерористичної операції;
- у володінні сім'ї є два або більше транспортних засобів (механізмів), що підлягають державній реєстрації та обліку в Державтоінспекції (автобусів, вантажних та легкових автомобілів). При цьому не враховуються транспортні засоби, одержані чи придбані на пільгових умовах через уповноважені органи, а також транспортні засоби вітчизняного виробництва, які перебувають в експлуатації понад 10 років з дати випуску, та інші транспортні засоби, що перебувають в експлуатації понад 15 років з дати випуску;
- будь-хто з членів сім'ї має на депозитному банківському рахунку кошти

у сумі, що перевищує 10-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб.

Для отримання грошової допомоги уповноважений представник сім'ї звертається до управління соцзахисту населення з відповідною заявою та пред'являє паспорт громадянина України або інший документ, що посвідчує особу, та довідки всіх членів сім'ї про взяття на облік осіб, які переміщуються, та низку додаткових документів (пункт 5 постанови № 505). До останніх належать копії свідоцтв про одруження й народження дітей, письмова згода довільної форми про виплату грошової допомоги уповноваженому представнику від інших членів сім'ї та згода на обробку персональних даних.

Владний орган має 10 календарних днів після подання заяви та відповідних документів, аби призначити допомогу чи відмовити в цьому (пункт 8 постанови № 505).

У заяві зазначаються такі відомості про всіх членів сім'ї, які претендують на отримання грошової допомоги: прізвище, ім'я та по батькові; число, місяць, рік народження; серія, номер паспорта громадянина України, ким і коли виданий, для іноземців або осіб без громадянства – серія, номер паспортного документа та посвідки на постійне проживання; реєстраційний номер облікової картки платника податків (не зазначається фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідному органу державної фіскальної служби і мають відмітку в паспорті); зареєстроване та фактичне місце проживання (перебування); реквізити рахунка уповноваженого представника сім'ї в упов-

новаженому банку, на який перераховуватиметься грошова допомога; наявність у будь-кого з членів сім'ї у володінні житлового приміщення, розташованого в регіонах, інших ніж тимчасово окупована територія України та районах проведення антитерористичної операції; наявність у володінні всіх членів сім'ї транспортних засобів (механізмів), що підлягають державній реєстрації та обліку в Державтоінспекції (із зазначенням строку експлуатації з дати випуску); наявність у будь-кого з членів сім'ї на депозитному банківському рахунку коштів у розмірі, що перевищує 10-кратний розмір прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб; місце роботи осіб працездатного віку та час, з якого особа там працює.

Забезпечення реалізації прав громадян, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, соціальні послуги, освіту?

- Для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, реалізація прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, на надання соціальних послуг здійснюється відповідно до законодавства України.
- Виплата пенсій громадянам України, які проживають на тимчасово окупованій території і не отримують пенсій та інших соціальних виплат від уповноважених органів Російської Феде-

рації, здійснюється в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

- Громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, діти-інваліди та інші громадяни України, які перебувають у складних життєвих обставинах та проживають на тимчасово окупованій території, мають право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України.
- Бездомні особи, які перебувають на тимчасово окупованій території, мають право на соціальний захист відповідно до законодавства України.
- Громадяни України, які звільнилися з роботи (припинили інший вид зайнятості) та переселилися з тимчасово окупованої території, за відсутності документів, що підтверджують факт звільнення (припинення зайнятості), періоди трудової діяльності та страхового стажу, реєструються як безробітні та отримують забезпечення і соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
- Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території та не звільнилися з роботи (не припинили інший вид зайнятості), у разі неможливості продовження роботи (іншого виду зайнятості) на тимчасово окупованій території, для набуття статусу безробітного та отримання забезпечення і соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття можуть припинити трудові відносини або підтвердити факт припинення таких відносин (іншого виду зайнятості)

- у судовому порядку за місцем свого перебування. Припинення інших видів зайнятості, у тому числі самозайнятості та підприємницької діяльності, здійснюється за заявним принципом та спрощеною процедурою за місцем перебування особи у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
- Громадянам України, які переселилися з тимчасово окупованої території та не мають документів, необхідних для надання статусу безробітного (паспорт громадянина України, реєстраційний номер облікової картки платника податків тощо), статус безробітного може надаватися за умови пред'явлення тимчасового посвідчення, що підтверджує особу громадянина України. До отримання документів та відомостей про періоди трудової діяльності, заробітну плату (дохід), страховий стаж допомога по безробіттю цим особам призначається у мінімальному розмірі, встановленому правлінням Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
 - Перереєстрація безробітних, які переселилися з тимчасово окупованої території, здійснюється державною службою зайнятості за місцем перебування особи у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
 - Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території, мають право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг відповідно до законодавства за фактичним місцем проживання, перебування.
 - Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території, мають право на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації,

на одержання реабілітаційних послуг відповідно до законодавства за фактичним місцем проживання, перебування в Україні.

- Забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, надання реабілітаційних послуг здійснюється за наявності необхідних документів, що підтверджують право на ці послуги та засоби, а у разі їх відсутності – за даними Централізованого банку даних з проблем інвалідності (для осіб, які звертаються повторно) та індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.
- Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, мають право на здобуття або продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету з наданням місць у гуртожитках на час навчання (стаття 7 Закону).

Про захист прав та свобод громадян, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї.

Відповідно до статті 6 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які переселилися з тимчасово окупованої території, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством кате-

горій мігрантів, за місцем їх перебування.

- Оформлення документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, громадянам, які проживають на тимчасово окупованій території, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.
- Для громадян України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, реалізація прав на зайнятість, пенсійне забезпечення, загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, на надання соціальних послуг здійснюється відповідно до законодавства України.
- Громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, діти-інваліди та інші громадяни України, які перебувають у складних життєвих обставинах та проживають на тимчасово окупованій території, мають право на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства України.
- Бездомні особи, які перебувають на тимчасово окупованій території, мають право на соціальний захист відповідно до законодавства України.
- Громадяни України, які звільнилися з роботи (припинили інший вид зайнятості) та переселилися з тимчасово окупованої території, за відсутності документів, що підтверджують факт

звільнення (припинення зайнятості), періоди трудової діяльності та страхового стажу, реєструються як безробітні та отримують забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

- Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території та не звільнилися з роботи (не припинили інший вид зайнятості), у разі неможливості продовження роботи (іншого виду зайнятості) на тимчасово окупованій території, для набуття статусу безробітного та отримання забезпечення і соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття можуть припинити трудові відносини або підтвердити факт припинення таких відносин (іншого виду зайнятості) у судовому порядку за місцем свого перебування. Припинення інших видів зайнятості, у тому числі самозайнятості та підприємницької діяльності, здійснюється за заявним принципом і спрощеною процедурою за місцем перебування особи.
- Громадянам України, які переселилися з тимчасово окупованої території та не мають документів, необхідних для надання статусу безробітного (паспорт громадянина України, реєстраційний номер облікової картки платника податків тощо), статус безробітного може надаватися за умови пред'явлення тимчасового посвідчення, що підтверджує особу громадянина України. До отримання документів та відомостей про періоди трудової діяльності, заробітну плату (дохід), страховий стаж допомо-

- га по безробіттю цим особам признається у мінімальному розмірі, встановленому правлінням Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.
- Переєстрація безробітних, які переселилися з тимчасово окупованої території, здійснюється державною службою зайнятості за місцем перебування особи.
 - Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території, мають право на отримання матеріального забезпечення та соціальних послуг відповідно до законодавства за фактичним місцем проживання, перебування.
 - Громадяни України, які переселилися з тимчасово окупованої території, мають право на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, на одержання реабілітаційних послуг відповідно до законодавства за фактичним місцем проживання, перебування в Україні.
 - Громадяни України, які проживають на тимчасово окупованій території або переселилися з неї, мають право на продовження здобуття певного освітнього рівня на території інших регіонів України за рахунок коштів державного бюджету.
 - Громадяни України мають право на вільний та безперешкодний в'їзд на тимчасово окуповану територію і виїзд з неї через контрольні пункти в'їзду-виїзду за умови пред'явлення документа, що посвідчує особу та підтверджує громадянство України.
 - В'їзд іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію та виїзд з неї допускаються лише за спеціальним дозволом через контрольні пункти в'їзду-виїзду.

- Порядок в'їзду іноземців та осіб без громадянства на тимчасово окуповану територію та виїзду з неї встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Інформація щодо соціального забезпечення громадян України, які переміщуються з тимчасово окупованої території та районів проведення антитерористичної операції.

Для вирішення питань, пов'язаних з тимчасовим перебуванням, слід звертатися за телефоном урядової «гарячої лінії» **0 800 507 309** або до міжвідомчого координаційного штабу за телефонами 101, (044) 247 30 02, (044) 247 32 92.

Адреса штабу:

м. Київ, вул. Гончара, 55-А.

І. А. Німіжан
*начальник відділу реєстрації
нормативно-правових актів,
систематизації законодавства,
правової роботи та освіти
Головного управління юстиції
у Чернівецькій області*